

Na icula ni COVID-19: Veika e Dau Tarogi

O cei ena cula taumada ena gauna sa na tekivu kina na veicula?

Ni yaco mai na icula kei na wainimate era na cula e liu o ira kece na cakacaka ena vanua ni Veiqaravi kei na iTikotiko ni Korotini, ni qori e yavutaki ena Lawa ni Veidikevi ni 2020, kei ira era vuvale vata – 'veitaratara ni vuvale'.

Era na okati tale ga kina o ira kece era vakadikevi tale tiko ga ena COVID-19 ena vuku ni nodra cakacaka. Qo o ira era ririkotaki vakalevu sara ni rawa ni dewavi ira vakarawarawa na COVID-19 ena vuku ni nodra cakacaka ni veisiga qai vinakati mera taqomaki kei ira tale ga era vakaitikotiko vata.

Au na raica ena gauna cava na itukutuku tale eso ni veicula?

Ena vakadeitaki yani ena dua na gauna walega qo na itukutuku matailalai ni vanua kei na gauna o na rawa ni cula kina, ia keitou na vakadewataka yani vei iko na kena itukutuku ena gauna sa yaco mai kina.

Ena gadrevi beka meu vakatovolei tale ena gauna au sa cula oti kina ena wainimate?

Io. E laurai ena veika sa dikevi ni wainimate ena taqomaka e dua mai na manumanu ni mate, ia me vaka ni se qai ka vou e se sega kina nira vakadeitaka na daunivakadidike kevaka e se rawa tiko ga ni vakadewataka na mate o ira na sa cula oti. Ni se bera gona ni vakadeitaki qori ena vinaka meda raica tiko ga ni rawa ni se dewa tiko ga na mate. Kena ibalebale nira na vakadikevi tiko ga vagauna o ira na veiqaravi ena iTikotiko vakawawa kei na Korotini.

Ena vinakati meu kauaitaka tiko ga na yagoqu kei na tiko bulabula niu sa cula oti?

E bibi tale ga me nanumi ni sega ni isosomi ni tiko bulabula na noda cula ena icula ni COVID-19 me sa

sega kina nida savata vakavinaka na ligada, vu se suru ena maliwa ni duruduru ni ligada, daramaka na matavulo kei na so tale na qaqarauni bibi, wili kina na daramaki ni itataqomaki ni mata.

Keu cula ena wainimate, au se rawa tiko ga ni vakadewa na mate vei ira eso tale?

E sega ni se matata ena gauna qo. E macala ga ni wainimate eda cula kina e sega ni sosomitaka noda vakayagataka tiko ga na itataqomaki ni mata, noda dikevi wasoma kei na noda qaqarauni tiko ga.

O cei era okati mera 'veitaratara ni vuvale'?

Qo e vakabilebaletaki ira kece dou vakaitikotiko vata, ke mani dou veiwakani voleka se sega. Era okati tale ga kina o ira dou vakaitikotiko vata vagauna. E okati tale ga kina na nodra itikotiko na Maori.

Na gauna cava era na qai cula kina o ira keimami veitaratara tiko vakavuvale?

O ira na veitaratara ni vuvale era na okati kei ira era cula taumada ni se qai yaco mai na wainimate, ni oti nodra cula ena imatai ni ivakarau ni wainimate o ira na veiqaravi ena iyalayala ni vanua kei ira na veiqaravi ena iTikotiko Vakawawa kei na Korotini.

Era na tarai vakacava o ira keimami veitaratara vakavuvale me baleta na nodra lai cula?

Ena bibi me caka vakavinaka na veiqaravi qo. Keitou sa voleka sara ni vakadeitaka na sala me keitou na veitaratara yani kina vei ira na nomudou vuvale me vakadeitaka ni rawa ni vakaraitaki vei ira na itukutuku era gadreva me rawa nira tuvanaka kina na nodra gauna ni cula ena wainimate. Keitou na veitaratara yani ena kena gauna totolo duadua.

**Unite
against
COVID-19**

New Zealand Government

Ena sega ni rawa ni veivakaleqai na wainimate?

E se sega vakadua ni bau dua na gauna mera cakacaka vata kina na sainitisi kei ira na iliuliu ni matanitu e veiyasai vuravura me va qo ena kena buli na wainimate ni COVID-19 – qori e vakatototoka na kena vakarautaki na wainimate kei na kena veisoliyaki na wainimate ni vakatovotovo e veiyasai vuravura.

Keitou sa toso sara tiko vakatotolo, ia e sega ni keitou cakava ga me rawa se raica vakamamada na qarauni ni bula ni tamata.

O ira na kabani ni buli wainimate e veiyasai vuravura era dui wasea na itukutuku ni veika era dikeva, oya na vuna sa bau torocake kina na vakadidike, me vaka na kena vakayagataki na vakadidike vou na messenger RNA.

O ira na veitabana era dikeva na kena vakadonui na vakayagataki ni wainimate me vaka na Medsafe e Niusiladi, era sa tekivu dikeva na wainimate ni vakatovotovo ena kena gauna totolo duadua. Era tauyavu na veivanua ni buli wainimate, mani vakatototoka na kena buli na wainimate qai buli tale ga mai vakalevu mai na kena e dau vakayacori tu e liu.

Keitou na taura tale tiko ga na itukutuku mai vei ira na vei valenibula lalai, ni na vukei keitou me keitou raica na vinaka kei na mana ni wainimate me tekivu mai na kena veisoliyaki me yacova na kena vakayagataki wasoma.

Na veisau kece qo e dusia ni sala ni itataqomaki kece era vakayacori e dau taura tu na gauna, ia sa totolo sara ena gauna qo. E sega ni muri e dua na gaunisala takoso se caka ga me rawa.

Vakaevei na wainimate ena bau yaga ena kena valuti na manumanu vou ni mate ni COVID-19?

Sa vakadikeva tiko na Tabana ni Bula na itukutuku eso sa kumuni rawa mai na so tale na matanitu me baleta na manumanu vou ni mate e rawa ni vakamalumulumutaka na mana ni wainimate. Era vakaraitaka eso na kabani nira na rawa ni cakava eso veisau ena wainimate me rawa kina ni cakacaka vakavinaka – qo e via via tautauvata kei na veisau eso era vakayacora ena wainimate ni influenza.

E cakacaka vakacava na icula?

Na icula ena vakavulica ina sotia ni yago me valuta totolo na mate se na kena ivakatakilakila ni bera ni tatara na tauvimate.

E dau kena ivakarau ena levu na wainimate me solia rawa ina yago na mate ena basika se so na tiki ni mate veitauvi, sa qai bulia na yago na sotia me na valuta na mate qori, me vakarautaka tale ga na yago me valuta na mate ena gauna e veitauvi kina.

Eso na wainimate ni COVID-19 me vaka na Pfizer, e vakayagataka e dua tale na iwalewale. Qori era vakatokai me icula na 'messenger RNA'. Na icula qo e sega ni vakayagataka na sela eso – ia e tiko kina e dua na ivakamacala e vakatokai na RNA code e vakavulica na yago me kila rawa na mate e basika, me rawa ni yavala totolo ke mani basika na mate.

Era duidui vakalilai na wainimate se icula qai tiko na ka era dui kilai kina. Na ivakamacala matailalai me baleta na wainimate yadua ena vakarautaka na Medsafe ni sa vakacavara na nona veivakadonui me baleta na wainimate.

Au na digitaka beka na wainimate meu cula kina?

E sega. Na va na wainimate se icula ni COVID-19 ena vakayagataki e Niusiladi e sa sala muria tiko na kena ituvatuva me lai vakadonui, ia e dui tiko na gauna yadua eratou muria. Na icula na Pfizer e wainimate duadua ga e vakadonuya na Medsafe ni yaga qai veiganiti sara vei ira na lewe i Niusiladi.

Na veitokoni kei na itukutuku tale eso

Ke o mani vakila na ivakatakilakila e sema ina mate na COVID-19, me vaka na nomu se qai tekivu vu se sa vuvu tiko mai ena loma ni dua na gauna, tubu vakasauri na katakata ni yagomu se nomu sega ni vakila na ikanakana ni dua na ka se boica rawa, mo tiko ga i vale qai saga mo dikevi ena COVID-19.

Ke o sega ni kila na ivakatakilakila ni mate e tauvi iko tiko se sa lai ca sara, qirita na Tabana ni Bula ena **0800 358 5453**.

Kevaka o leqataka na ituvaki ni nomu bula, qirita na **111**, vakaraitaka vei ratou ni o sa cula oti ena COVID-19 me rawa ni ratou kila na veivuke e veiganiti me vakayacori.

www.health.govt.nz/covid-vaccine

Unite
against
COVID-19

New Zealand Government

